PEDWERYDD CYFARFOD AR BYMTHEG CADEIRYDDION FFORYMAU MYNEDIAD LLEOL YNG NGHYMRU

NODYN CYFARFOD
Dyddiad: 26 Ebrill 2017
Lleoliad: Canolfan Hafren, Ffordd Llanidloes, y Drenewydd, Powys, SY16 4HU
Amser: 10.30am – 3.00pm

Yn bresennol:	*Gweler y rhestr bresenoldeb ar wahân*
Ymddiheuriadau:	Edwin Guilliford (Fforwm Mynediad Lleol (FfMLl) Dwyrain y Cymoedd), Bob Derbyshire (FfMLl Caerdydd), FfMLl Rhondda Cynon Taf, Dewi ap Rhobert (FfMLl Ynys Môn)

1.	**Cyflwyniad ac amlinelliad o'r diwrnod** Croesawodd John Morgan bawb i'r cyfarfod, yn enwedig y cynrychiolwyr mai dyma oedd eu cyfarfod cyntaf. Mae'r cynrychiolwyr newydd a oedd yn bresennol fel a ganlyn: Tim Faire – FfMLl Dwyrain Conwy a Sir Ddinbych (Cadeirydd) Gwen Butler – FfMLl Dwyrain Conwy a Sir Ddinbych (Dirprwy Gadeirydd) Chris Tomley – FfMLl Powys (Cadeirydd) Derbyniwyd ymddiheuriadau gan nifer o fforymau mynediad lleol (gweler uchod); nid oedd cadeiryddion rhai fforymau wedi ymateb.
2.	**Cofnodion o'r cyfarfod diwethaf** Roedd y cofnodion wedi cael eu dosbarthu a'u derbyn yn gywir trwy e-bost. Materion a godwyd o'r cyfarfod diwethaf sydd i'w trafod yn y cyfarfod hwn: **Cam gweithredu 18.1:** Bydd John Morgan a Carys Drew yn ymchwilio i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a Deddf yr Amgylchedd, er mwyn ystyried y goblygiadau a'r cyfleoedd ar gyfer fforymau mynediad lleol (megis mewn perthynas â Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, Datganiadau Ardal a'r Cynllun Rheoli Adnoddau Naturiol Cenedlaethol), ac yn cynnwys eitem ar gyfer cyfarfod fforymau mynediad lleol cenedlaethol yn y dyfodol. Cynhaliwyd camau dilynol mewn perthynas â'r mater hwn. Eglurodd Carys fod hwn yn faes gwaith a oedd yn datblygu ac yn esblygu o hyd. Roedd hi wedi ceisio gwybodaeth gan gydweithwyr a oedd yn gweithio'n agos gyda'r staff a oedd yn rhan o'r gwaith o gefnogi Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn aelod

	statudol o bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Awgrymwyd a chytunwyd y dylid cynnwys eitem yn y cyfarfod nesaf er mwyn trafod y mater hwn yn fwy trwyadl, gan gynnwys papur briffio. **Cam gweithredu 19.1:** Bydd Carys Drew yn cynnwys eitem ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a gwaith y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ar yr agenda nesaf, ac yn darparu papur briffio cysylltiedig. Bu i John Morgan grynhoi'r materion eraill a drafodwyd yn y cyfarfod diwethaf, a oedd wedi cynnwys trafodaeth mewn perthynas â ffensys ar dir cyffredin. Mewn perthynas â'r dyddiad terfyn yn 2026 a ph’un a oedd hyn yn berthnasol yng Nghymru neu beidio, roedd Richard Beale (FfMLl Abertawe) wedi derbyn datganiad awdurdodol y bu iddo gynnig ei rannu. **Cam gweithredu 19.2** Bydd Richard Beale yn rhannu (trwy'r Ysgrifennydd) y datganiad ar y Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy a dderbyniwyd gan y Gweinidog. Roedd camau gweithredu eraill wedi cael eu cwblhau neu i gael eu rhannu mewn rhannau eraill o'r agenda hon.
3.	**Materion Llywodraeth Cymru cysylltiedig: Rob Taylor, Cangen Tirwedd a Hamdden Awyr Agored** Bu i Rob Taylor drafod y datganiad ysgrifenedig gan Lesley Griffiths, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig, ar Wella Cyfleoedd i Gael Mynediad at yr Awyr Agored ar gyfer Gweithgareddau Hamdden, sydd ar gael yma (ac wedi cael ei ddosbarthu eisoes gan yr Ysgrifennydd ar 15 Chwefror 2017). Rhoddodd drosolwg o'r gwaith blaenorol i gasglu safbwyntiau ar fynediad yng Nghymru – derbyniwyd 5,800 o ymatebion mewn perthynas â'r Papur Gwyrdd. Mae ymatebion wedi helpu i lywio polisi Llywodraeth Cymru ar fynediad a barn Ysgrifennydd y Cabinet mewn perthynas â'r camau nesaf. Tynnodd Rob sylw at y ffaith fod Ysgrifennydd y Cabinet yn bwriadu ymgynghori ar gynigion ar gyfer gwneud gwelliannau mewn tri maes: • *Cyflawni cysondeb yn y cyfleoedd sydd ar gael i gymryd rhan mewn gweithgareddau gwahanol a'r ffordd mae gweithgareddau'n cael eu cyfyngu a'u rheoleiddio* • *Symleiddio a chytgordio gweithdrefnau ar gyfer dynodi a chofnodi mynediad cyhoeddus* • *Gwella fforymau ymgynghorol cyfredol a'r ffordd mae partïon sydd â diddordeb yn cael eu hysbysu am hawliau mynediad a chyfrifoldebau*

	Bydd y cynigion yn cael eu cynnwys mewn ymgynghoriad Papur Gwyn – ar hyn o bryd, nid oes gan Lywodraeth Cymru amserlen ar gyfer hyn. Roedd yn amlwg y byddai'n cael ei gynnwys mewn gwaith yn ystyried yr amgylchedd ehangach, ac yn benodol y cysylltiad â seilwaith gwyrdd. Nodwyd, mewn perthynas â fforymau ymgynghorol megis fforymau mynediad lleol, ei bod yn annhebygol y byddai Llywodraeth Cymru yn ceisio newid deddfwriaeth sylfaenol, ac roedd yr adborth a dderbyniwyd oddi wrth fforymau mynediad lleol mewn ymateb i ymgynghoriadau blaenorol yn nodi y gellid gwneud gwelliannau trwy edrych ar reoliadau a chanllawiau. Bu i Rob hefyd nodi'r canlynol: - Roedd y gwaith a gafodd ei gomisiynu gan Lywodraeth Cymru i ymchwilio i gost gweithredu deddfwriaeth hawliau tramwy gyfredol wedi cael ei gwblhau a byddai'r canlyniadau'n cyfrannu at y cynigion yn y Papur Gwyn. - Roedd ffurf gyfredol Rhaglen Ariannu Cynlluniau Gwella Hawliau Tramwy yn dod i ben. Yn y dyfodol, byddai'n dod yn rhan o Gronfa Seilwaith Gwyrdd ehangach Llywodraeth Cymru y gellid gwneud cynigion iddi. **Pwyntiau Trafod:** • Ar hyn o bryd, nid yw fforymau mynediad lleol yn ymgynghoreion statudol ar gynlluniau priffyrdd Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, gall y cynlluniau hyn gael effaith sylweddol ar fynediad, ac o ganlyniad maent yn rhywbeth y gall fforymau mynediad lleol gynnig cyngor yn ei gylch. • Y pryder y caiff fforymau mynediad lleol roi cyngor ond, i raddau helaeth, gellir anwybyddu'r cyngor hwn. Er y nodwyd y byddai'n rhaid i sefydliadau sy'n derbyn cyngor gan fforymau mynediad lleol roi rheswm da dros beidio â'i dderbyn, teimlid y gellid gwella morâl fforymau mynediad lleol pe gellid cryfhau'r angen i dderbyn eu cyngor. • Mae rôl fforymau mynediad lleol mewn perthynas â Chynlluniau Gwella Hawliau Tramwy yn cael ei hamlinellu’n glir yng Nghanllawiau Cynlluniau Gwella Hawliau Tramwy Llywodraeth Cymru. • Roedd pryder y byddai Rhaglen Ariannu Cynlluniau Gwella Hawliau Tramwy yn dod i ben ar adeg y byddai awdurdodau’n cynnal eu hadolygiad, ond bu i Lywodraeth Cymru bwysleisio mai nod y Rhaglen Ariannu oedd rhoi hwb i'r gwaith o weithredu'r Cynllun Gwella Hawliau Tramwy gwreiddiol. • Roedd pryder bod awdurdodau'n gwario symiau sylweddol ar

	ymgynghorwyr, ond nodwyd bod amgylchiadau lle roedd hyn yn angenrheidiol a bod nifer o awdurdodau wedi defnyddio ymgynghorwyr yn y rownd gyntaf o Gynlluniau Gwella Hawliau Tramwy. • Awgrymwyd bod Seilwaith Gwyrdd yn faes y gallai awdurdodau a fforymau mynediad lleol ymchwilio iddo a nodi'r ffordd mae Cynlluniau Gwella Hawliau Tramwy yn cyfrannu – roedd pryder na ddylai hyn ganolbwyntio ar ardaloedd trefol yn unig. • Gyda newidiadau i ddeddfwriaeth a meysydd o ddiddordeb yn ehangu, mae goblygiad ar gyfer rôl fforymau mynediad lleol ac mae angen adlewyrchu hyn mewn unrhyw ganllawiau.
4.	**Glastir 2017: Trefniadau Cymeradwyo Fforymau Mynediad Lleol** Roedd y Cadeirydd a'r Ysgrifennydd wedi cael eu hysbysu, oherwydd rhwymedigaethau blaenorol, yn anffodus nad oedd neb o Lywodraeth Cymru yn gallu dod i gynrychioli Glastir. Roedd Jane Tibbot wedi dosbarthu papur briffio ar gyfer y fforymau mynediad lleol, yn amlinellu'r rôl a roddwyd iddynt wrth gymeradwyo mynediad o dan Glastir Uwch. Roedd Jane wedi cynnig cwrdd â John Morgan fel y Cynrychiolydd Cenedlaethol, ynghyd â'r Ysgrifennydd, i wneud gwaith dilynol mewn perthynas ag unrhyw faterion a godwyd gan gyfarfod y Cadeiryddion. Cytunwyd y byddai'r Dirprwy Gadeirydd hefyd yn mynychu'r cyfarfod. Nododd Carys fod hwn yn ddiweddariad ar y papurau briffio blaenorol a oedd yn amlinellu'r cyfle ar gyfer ymarfer blynyddol i fforymau mynediad lleol awgrymu llwybrau caniataol. Er mwyn cwtogi'r gwaith hwn i dasg gyflawnadwy, gallai fforymau mynediad lleol edrych ar wneud cysylltiadau caniataol i'r llwybrau sydd â blaenoriaeth a amlinellir yn y papur briffio. Awgrymodd Rob Taylor y byddai o gymorth pe bai cynrychiolydd o Gangen Tirwedd a Hamdden Awyr Agored Llywodraeth Cymru hefyd yn mynychu er mwyn rhannu materion sydd o ddiddordeb a rennir. **Pwyntiau Trafod:** • Pryder nad oedd y dasg a ddisgwylir gan y fforymau mynediad lleol yn ymarferol (yn bennaf mewn perthynas â maint y dasg a'r ffaith nad yw'r fforymau mynediad lleol yn gwybod pa ardaloedd sydd yn Glastir), a'r ffaith fod fforymau mynediad lleol yn wirfoddolwyr ac y byddai'n bosibl gwneud llawer o waith i gyflawni ychydig yn unig. • Mae cyhoeddi llwybrau a chyfathrebu yn broblem fawr. Pryder nad oes mapiau ar gael yn dangos neu'n cyhoeddi lleoliad mynediad caniataol o dan Glastir, a bod diffyg cyfathrebu â

	fforymau mynediad lleol i nodi a oes unrhyw gynlluniau'n mynd rhagddynt. • Roedd nifer o fforymau mynediad cyhoeddus wedi rhoi ymdrech i gynnig llwybrau mynediad caniataol, ond ni fu unrhyw gyfathrebu gan Lywodraeth Cymru mewn ymateb i gadarnhau a oedd unrhyw rai o'r cynigion hyn wedi cael eu derbyn neu beidio. • Y ffaith bod mynediad yn opsiynol o dan y cynllun, a'r angen i sicrhau bod fforymau mynediad lleol yn ymwybodol o'r ffaith y gallent fuddsoddi cryn amser ond methu â gweld unrhyw fanteision gan nad yw'n ofynnol mynd â mynediad yn ei flaen. • Mae angen eglurdeb ynghylch statws llwybrau Tir Gofal lle mae arwyddion yn parhau i fod ar y safle, a chwestiynau am werth am arian mewn perthynas â hirhoedledd y llwybrau. • Mae'n dda bod Glastir yn agored i grŵp ehangach o ddefnyddiau tir yn ogystal â ffermio – megis coetir. • Yr angen i ddylanwadu ar unrhyw gynlluniau yn y dyfodol ar ôl 2020 ynghylch trawsgydymffurfio mewn perthynas â hawliau tramwy. • Awgrym ynghylch a fyddai'n fwy cost effeithiol yn y dyfodol i ffermwyr dderbyn cyllid er mwyn cynnal hawliau tramwy. **Cam gweithredu 19.3:** Bydd Carys yn trefnu cyfarfodydd ar gyfer Cadeiryddion Fforymau Mynediad Lleol ac yn cynnwys cynrychiolydd o Gangen Tirwedd a Hamdden Awyr Agored. **Cam gweithredu 19.4:** Bydd yr holl Gadeiryddion yn cyflwyno unrhyw bwyntiau y maent am i John Morgan godi gyda Jane Tibbot trwy e-bost.
5.	**Arolwg Hamdden Awyr Agored Cymru a'i Oblygiadau** Rhoddodd Carys Drew gyflwyniad ar Arolwg Hamdden Awyr Cymru: Ffeithiau Allweddol ar gyfer Polisi ac Arfer: Adroddiad Cryno. Mae'r adroddiad ar gael ar-lein yma. Mae canfyddiadau'r adroddiad yn cael eu cyflwyno'n glir ac yn rhoi tystiolaeth a mewnwelediadau defnyddiol i helpu i lywio gwaith fforymau mynediad lleol. Mae'n cynnwys gwybodaeth am y rhai sy'n cymryd rhan mewn hamdden awyr agored, yr hyn mae pobl yn ei wneud, lle mae pobl yn mynd, cymhellion a rhwystrau i gymryd rhan, galw yn y dyfodol, gweithgareddau corfforol a manteision iechyd, gwariant a manteision economaidd, a gofalu am yr amgylchedd. Mae'r heriau allweddol y mae angen mynd i'r afael â nhw'n cael eu crynhoi ar ddiwedd ar adroddiad. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan Cyfoeth Naturiol Cymru yma.

	Ar ôl darllen yr adroddiad llawn, gellir cyflwyno unrhyw gwestiynau pellach i Carys Drew yn y lle cyntaf cyn eu hanfon at Susan Williams. **Trafodaeth** • Nodir anabledd fel un o'r rhwystrau rhag cymryd rhan yr adroddir amdanynt. • Nodwyd y canfyddiadau bod meddu ar gi yn ffactor wrth gymryd rhan, gyda 39% o ymweliadau yn cael eu gwneud gan bobl a chanddynt gi. Ategwyd pwysigrwydd ymddygiad cyfrifol gan gerddwyr cŵn a rheoli cŵn ar dir fferm i sicrhau nad ydynt yn poeni da byw.
6.	**Papur Briffio Cyffredinol Cyfoeth Naturiol Cymru:** Rhoddodd Carys drosolwg o nifer o eitemau gwaith Cyfoeth Naturiol Cymru sydd o ddiddordeb i fforymau mynediad lleol (gweler y papur briffio ar wahân). **Trafodaeth** • Mewn perthynas â'r Flwyddyn Chwedlau, roedd ymholiad ynghylch a fu unrhyw waith ymgynghori ag awdurdodau parciau cenedlaethol am gyhoeddusrwydd ychwanegol ar gyfer llwybrau yn eu hardaloedd a oedd eisoes yn gweld defnydd uchel. • Gofynnwyd a fyddai'n bosibl dosbarthu manylion cyswllt ar gyfer swyddogion Llwybr Arfordir Cymru a'r ardaloedd y maent yn gyfrifol amdanynt.
7.	**Sicrhau digonolrwydd perthynas y fforymau mynediad lleol â chyngor sir neu barc cenedlaethol: Papur drafft i'w drafod a'i gytuno** Cyflwynodd John Morgan y papur (dosbarthwyd ar 10 Ebrill 2017). Mae'n crynhoi'r materion a godwyd trwy waith blaenorol yn edrych ar arferion gweithio fforymau mynediad lleol. Un o argymhellion y papur yw cyflwyno Memorandwm o Gytundeb (cynhwysir cytundeb templed yn Atodiad 1 y papur) rhyngom i sicrhau bod fforymau mynediad lleol yn gweithio'n agos gyda'u hawdurdod penodi. **Trafodaeth:** • Mae rhai fforymau mynediad lleol yn hapus gyda'r trefniadau gweithio cyfredol ac mae pryder y gallai cyflwyno Memorandwm o Gytundeb ffurfiol amharu ar y rhain.

	• Cefnogaeth ar gyfer dull sy'n helpu i gynyddu proffil y fforwm mynediad lleol gyda'r awdurdod ac yn rhoi man cychwyn er mwyn i'r fforymau mynediad lleol sydd â phroblemau geisio gwella. • Awgrym yw'r dull hwn – mater ar gyfer pob fforwm mynediad lleol fyddai ystyried a ydynt am fynd ar ôl y math hwn o gytundebau ffurfiol – nodwyd y gallai helpu i fynd i'r afael â rhai o'r pryderon sy'n cael eu codi'n aml gan fforymau mynediad lleol. • Awgrym y gellid ychwanegu hyn at unrhyw ganllawiau a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru neu Cyfoeth Naturiol Cymru mewn perthynas â fforymau mynediad lleol. • Awgrym y dylai canllawiau Cyfoeth Naturiol Cymru gael eu datblygu fel dogfen fyw yn hytrach nag aros am ganlyniadau ymgynghoriadau arfaethedig Llywodraeth Cymru. • Yr angen i ddatblygu elfen o annibyniaeth o awdurdodau penodi. • Mae'r rheoliadau yn datgan y dylid talu treuliau aelodau fforymau mynediad lleol, ond dywedodd rhai nad oedd hyn yn digwydd. **Cam gweithredu 19.5:** Bydd pawb yn ystyried y papur ac yn anfon unrhyw sylwadau at Carys Drew trwy e-bost yn y cyfeiriad canlynol: LAF@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk **Cam gweithredu 19.6:** Dylai unrhyw un sydd eisiau copi o'r canllawiau ar gyfer fforymau mynediad lleol a roddwyd i'r fforymau gan Gyngor Cefn Gwlad Cymru yn flaenorol gysylltu â Carys Drew yn y cyfeiriad e-bost canlynol: LAF@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk
8.	**Materion yn Ymwneud â'r Arferion Gorau:** **- Gwneud y defnydd gorau o'r Adroddiad Blynyddol statudol** **- Hyfforddiant** Cyflwynodd John Morgan yr eitem hon fel cyfle i bawb gael trafodaeth ac iddi ffocws am faterion yn ymwneud â'r arferion gorau. **Trafodaeth** • Nodwyd bod yr adroddiad blynyddol yn gyfle pwysig i gyhoeddi gwaith y fforymau mynediad lleol, a'i bod yn ofynnol i'r awdurdod penodi ei lunio. Fodd bynnag, nid oedd pob fforwm mynediad lleol yn llunio adroddiad. • Byddai'n bosibl ehangu swyddogaeth yr adroddiad – er enghraifft, i gaffael cyllid a hysbysebu ar gyfer aelodau newydd – a gallai gynnwys safbwyntiau aelodau ac erthyglau i helpu i greu diddordeb yng ngwaith y fforwm mynediad lleol ac aelodaeth ar gyfer y dyfodol.

	• Awgrym y gellid symud y gofyniad i adrodd fel ei fod ar ddiwedd tymor y fforwm mynediad lleol, yn hytrach nag yn flynyddol, er mwyn rhannu gwaith y fforwm. • Dylai'r adroddiad blynyddol gael ei gylchredeg yn helaeth. • Mae'n ddefnyddiol derbyn pecyn gwybodaeth a hyfforddiant a chyflwyniadau gan staff hawliau tramwy ar adeg penodiadau. • Byddai o gymorth rhannu a choladu gwybodaeth ddefnyddiol a'r arferion gorau fel adnodd ar gyfer fforymau mynediad cenedlaethol.
9.	**Trefniadau ar gyfer cyfarfodydd y dyfodol** Bu i John Morgan amlinellu'r cytundeb a wnaed gyda Cyfoeth Naturiol Cymru mewn perthynas â chefnogi cyfarfodydd Cadeiryddion Fforymau Mynediad Lleol. Er mwyn gwneud y defnydd gorau o adnoddau Cyfoeth Naturiol Cymru, cytunwyd y byddai Carys yn darparu cefnogaeth ysgrifenyddol ar gyfer tri chyfarfod Cadeiryddion, er mwyn helpu i wneud cynnydd yn y meysydd gwaith roedd cyfarfod y Cadeiryddion wedi'u nodi. Pe bai cyfarfod y Cadeiryddion yn darganfod bod angen cyfarfodydd is-bwyllgor arnynt, byddai Cyfoeth Naturiol Cymru yn darparu lle cyfarfod mewn un o'i swyddfeydd. Ni fyddai'r Gynhadledd yn cael ei chynnal eleni. **Trafodaeth** • Mae angen ystyried cynnwys ysgrifenyddion fforymau mynediad lleol wrth wneud cynnydd gyda gwaith, a'r cyfraniad gwerthfawr sydd ganddynt i'w wneud – mae posibilrwydd o ystyried cyfarfodydd rhanbarthol gydag ysgrifenyddion. **Cam gweithredu 19.7: Bydd John Morgan yn ymgynghori â'r ysgrifenyddion ynghylch eu safbwyntiau ar gyfarfod.**
10.	**Unrhyw fuses arall** • Mewn perthynas â ffordd osgoi y Bont Newydd yng Ngwynedd, nodwyd nad yw fforymau mynediad lleol yn ymgynghoreion statudol ar brosiectau adeiladu priffyrdd mawr – er y gall prosiectau o'r fath gael effaith sylweddol ar fynediad. • Mae John Morgan yn bwriadu mynychu cyfarfodydd fforymau mynediad lleol unigol – gofynnir i gadeiryddion gysylltu ag ef i'w hysbysu am ddyddiad eu cyfarfod nesaf.
11.	**Dyddiad y cyfarfod nesaf**

	Cytunwyd i gynnal cyfarfod yn yr hydref ac i geisio trefnu'r un ystafell gyfarfod yn y Drenewydd.